

Parlamentul României
Camera Deputaților

Expunere de motive

Învățământul universitar românesc, consacrat în Legea Fundamentală la art. 32, se bucură de garanția **autonomiei**. Această garanție de rang constituțional consacră o serie de drepturi și obligații în sarcina comunității academice din România în vederea asigurării responsabilității sociale pe care universitățile românești o au. În acest sens, constituantul a plecat de la premiza necesității **democratizării** mediului academic, în vederea asigurării unui climat educațional caracterizat de **performanță, etică academică, responsabilitate socială și integritate**.

În acest sens, actuala modificare legislativă are în vedere, în acord cu dezideratele constituționale, democratizarea mediului academic prin **clarificarea prevederilor din Legea Educației Naționale 1/2011 privind (i) modalitatea de numire a decanilor, precum și (ii) mandatele rectorilor**.

(i) Cu privire la modalitatea de numire a decanilor

La momentul de față, decanii tuturor facultăților din România sunt numiți de către rector, imediat după alegerea acestuia. Astfel, s-a ajuns la situația în care puterea de decizie este atribuită doar rectorului, decanii facultății având doar rolul de a pune în aplicare măsurile asumate de către rectorat, fără să se bucure de reprezentativitate și legitimitate din partea celor pe care îi conduc. Această concentrare de putere în mâinile rectorilor a determinat ca responsabilitatea și răspunderea decanilor să fie *asumată* doar față de rectori, nu și față de comunitatea academică pe care o conduc. Prin acest mecanism de numire, se menține un raport clientelar între rector și decan, fapt care de foarte multe ori poate genera disfuncționalități cu privire la transparența decizională și legitimitatea măsurilor asumate.

Astfel, alegerea decanului prin votul direct al cadrelor didactice titulare și al studenților o dovadă și o garanție de democratizare a sistemului universitar de învățământ. Acest vot direct ar garanta alegerea în această funcție a unei persoane cu largă reprezentativitate în cadrul comunității universitare pe care urmează să o conducă.

Adoptarea acestei proceduri ar fi o normalizare a unei stări de fapt în prezent puternic disfuncțională: nu există argumente logice pentru care la nivelul de bază („Departamentul”) să se procedeze la

alegerea Directorului de Departament prin vot direct, același lucru fiind valabil pentru alegerea Rectorului, însă eșalonul 2 („Decanatul”) să rămână suspendat într-o procedură intermediară (un așa-zis concurs de selecție în urma căruia decanul este *numit* de rector).

O adevărată descentralizare a sistemului presupune obligatoriu și acțiuni la baza acestuia. Decanii nu trebuie să fie niște simple instrumente prin care rectorii să își ducă la îndeplinire programele manageriale. Decanul trebuie să acționeze în baza unui mandat dat de membrii comunității pe care o reprezintă (cadrele didactice și studenții unei facultăți), planul său managerial trebuind să fie cu rigoare adaptat nevoilor acestei facultăți. **Alegerea decanului prin vot direct este menită să încurajeze performanța pe toate planurile**, un decan cu mandat puternic fiind preocupat cu adevărat de o cultură a calității și nu de satisfacerea așteptărilor rectorului care l-a numit în funcție.

Prin numirea de către rector a decanilor, Consiliul de Administrație (format din rectorat și decani) a fost transformat într-o anexă a rectorului care poate oricând revoca un decan incomod. **În urma modificării propuse, Consiliul de Administrație ar redeveni forul democratic de reprezentare a intereselor facultăților și de echilibrare a puterii rectorului, urmărind punerea în aplicare a programului managerial al acestuia.**

Totodată, **considerăm oportună introducerea unei ponderi de 25% în ceea ce privește votul studenților** pentru alegerea decanilor, plecând de la premiza că rolul acestora este esențial în procesul de democratizare a managementului universitar. În calitate de beneficiari primari ai actului educațional, studenții trebuie să aibă capacitatea de a-și exprima punctele de vedere și de a decide într-o anumită măsură cu privire la deciziile care îi afectează în mod direct. Astfel, ponderea de 25% alocată voturilor studenților în procesul de alegere a decanilor va avea un dublu impact: pe de o parte, va crește gradul de conștientizare, responsabilizare și de implicare al acestora în mediul decizional al facultății, iar pe de altă parte, decanul ales se va bucura de o largă reprezentativitate și legitimitate, având și susținerea studenților. Prin această modalitate, balanța de putere se va reechilibra, democratizarea modului de alegere al decanilor determinând și creșterea responsabilității întregii comunități academice.

(ii) Cu privire la mandatele rectorilor

Rectorii au un rol deosebit de important în ceea ce privește dezvoltarea mediului academic. Totodată, în calitate de reprezentanți ai universităților din România, aceștia au obligația de a milita și susține democrația în vederea cultivării valorilor fundamentale care caracterizează comunitatea academică.

În ultimii ani, ingerințele politice, precum și lipsa transparenței au îndepărtat o serie de universități din România de la dezideratele democratice, prin interpretări abuzive ale Legii Educației sau a noțiunii de *autonomie*. Organizațiile studențești din România au semnalat pe parcursul timpului o serie de derapaje întâlnite în universități, fapte care au pus sub semnul întrebării anumite prevederi legale. Spre exemplu, Legea Educației Naționale 1/2011, în proiectul inițial, prevedea la alin (4), al art. 213 următorul text: *Durata mandatului de rector este de 4 ani. Mandatul poate fi înnoit cel mult o dată, în urma unui nou concurs, conform prevederilor Cartei universitare. O persoană nu poate fi rector al aceleiași instituții de învățământ superior pentru mai mult de 8 ani, indiferent de perioada în care s-au derulat mandatele și de întreruperile acestora.*

La data de 30 iunie 2014, art. 213, alin. (7) a fost modificat de Art. I, punctul 51. din Ordonanța de urgență a Guvernului 49/2014, iar noul text le lege prevede: *Durata mandatului de rector este de 4 ani. O persoană nu poate ocupa funcția de rector la aceeași instituție de învățământ superior pentru mai mult de două mandate succesive, complete.*

În ciuda faptului că în expunerea de motive a Ordonanței 49/2014 nu este justificată urgența și necesitatea imperioasă pe care o impune modificarea art. 213 (7) din Legea 1/2011, în practică, noua prevedere legală a generat o serie de controverse. Astfel, noțiunea de „mandate succesive, complete” a putut fi interpretată în sensul că orice suspendare din funcția de rector reprezintă un temei pentru a nu considera mandatul respectiv complet, fapt care poate duce la o nouă candidatură din partea rectorului pentru un al treilea mandat. Mai mult decât atât, termenul „succesive” sugerează că, în situația în care cele două mandate ale rectorilor nu sunt succesive, atunci există posibilitatea unor candidaturi ulterioare pentru obținerea aceluiași post.

Din punctul de vedere al inițiatorilor, formularea prezentă a alin. (7) a art. 213 lasă loc unor serii de interpretări nedorite care pot genera o serie de disfuncționalități în ceea ce privește managementul și democratizarea mediului academic. Democratizarea reprezintă o condiție sine qua non a comunităților universitare, iar actuala propunere legislativă vine în **sprijinul combaterii oricărui cumul de putere, a hegemoniei care ar afecta inerent evoluția și performanța academică.**

În acest sens, propunerea legislativă pe care o vom iniția modifică art. 217, alin. (7) în sensul limitării clare a mandatelor rectorilor, astfel: *Durata mandatului de rector este de 4 ani. Mandatul poate fi înnoit cel mult o dată, în urma unui nou proces de desemnare conform art. 209 alin. (1) lit. a) și b) și prevederilor Cartei universitare. O persoană nu poate fi rector al aceleiași instituții de învățământ superior pentru mai mult de 8 ani, indiferent de perioada în care s-au derulat mandatele și de întreruperile acestora.*

Concluzii

Prezenta inițiativă legislativă are ca obiect modificarea Legii Educației 1/2011 în sensul îmbunătățirii cadrului legislativ care reglementează învățământul universitar. Astfel, prin modificările realizate, **se propune democratizarea și creșterea calității managementului** la nivelul fiecărei universități și facultăți din România. Nu se poate vorbi despre evoluție și performanță academică fără să nu existe concomitent o schimbare cu privire la mecanismele pe baza cărora se decid funcțiile de conducere din cadrul mediului universitar. Democrația universitară, reprezentativitatea și cultura dialogului și a dezbaterii sunt premisele care stau la baza progresului academic și a calității.

Așadar, este atributul Legiuitorului de a identifica acele soluții legislative care să corecteze eventualele prevederi care pot suferi interpretări nedorite. Din acest motiv, considerăm că simplificarea și clarificarea normativă trebuie să se realizeze în sensul eficientizării aplicării Legii în acord cu voința reală a Legiuitorului, în dorința de a asigura eficacitatea efectelor juridice pe care dispoziția legală le va avea în realitatea obiectivă.

Deputat
VLAD ALEXANDRESCU

DEPUTAT
CRISTINA IURISNITI